

volt, mint a kezdetnek úttörő munkája. Akkor nagy reményekkel, örömmel és lelkesen néztek a jövő munkája felé, most pedig gyászos letargia mellett, minden külső segítség nélkül, s egy nagy összeomlás romjain kellett tovább folytatni a munkát.

De ezt a munkát a legnagyobb nélkülözések s a legszomorúbb viszonyok között is fűtetlen helyiségben, lefagyott ujjakkal, — rendíthetetlen és fanatikus hittel végezte. És ha ezek az évek nem is mutattak fel olyan látható eredményeket, mint a nagy sikerrel záródó világkiállítások, — mégis ezekben a szomorú esztendőkből születtek meg az új alapvető munka kicsinek látszó eredményei. Ez a nehéz munka több éven át tartott a trianoni nemzeti átok után; s hogy örültünk néhány honi kiállítás szerény eredményeinek, mert éreztük, hogy e nehezen összegyűjtött anyagnak a jövőben újból oly nagy hatása lesz, mint az első iparművészeti tárgyagnak az alapítás első éveiben.

S így is volt.

A háború utáni gyászos évek hatalmas erőfeszítésének egyik határkövét jelenti a Barcelonában megépített világkiállítás magyar pavillonja és iparművészeti kiállítása. Újból nagy sikert hozott ez a mostoha és rendkívül nehéz viszonyok között új erőre kapott iparművészetünknek.

S folyt tovább a buzdító újjáépítő munka. Nagy akaraterevel és lankadatlan lelkesedéssel. Egyszerre azonban a túlfeszített munka következtében élete hirtelen kettétört.

Halálos ágyán is mindig a társulat jövőjét féltette. Lázálmaiban is a társulat ügyeit intézte, akkor is rendelkezett, agítált.

Életének legfőbb kineve a társulat volt s ennek érdekeit még családjánál is előbbre tartotta s ennek áldozta egész életét, — szívének, lelkének minden szeretetét!

*

Sokat beszélhetnék a multról, de még többet szeretnék mondani a jövőről, a ma feladatairól.

De most a multat ünnepeljük. Az ötvenéves multra tekintő társulatot, amelynek munkájában habár azt legközvetlenebbül és a legközelebből láthattam, aktívan mégsem vehettem részt, mert édesatyám puritán gondolkozásával féltékenyen örködött azon, hogy amíg ő volt a társulat igazgatója, — fia állandó kapcsolatát ne találjon a társulattal. Pedig annak minden ügyét megbeszélte velem.

Nekem más szerep jutott. Mindazokat az élményeket és tanulságokat, amelyeket az életben a művészet áhítatos szolgálatában szereztem, megtisztítva és leszűrve a magyar művészifjúságnak, a magyar iparművészet jövő generációjának óhajtom átadni, immár több mint 25 éven át: az Iparművészeti Iskolában. — E negyedszázad ideje alatt sokan kerültek ki kezeim alól, akik hivatva vannak majd tanításomat továbbfejleszteni.

Az Iparművészeti Iskola tanári munkássága megerősített az alapvető igazságban, hogy csak az építészeti szellem figyelmébe illeszkedő iparművészet hozhat létre nagy alkotásokat. A modern lakásszükségletből fejlett új építőformának ez éppen annyira fontos törvénye, mint az előbbi jó korszakokban volt.

Ha tehát a jövő nagy álmait akarjuk valóra váltani, ennek az igazi „építőszellem“-nek kell érvényre jutnia; iskola, ifjúság, új alkotó-nemzedék csakis ennek a tudatos felismerése után lehet nagy ideáljaink megvalósítója!

A mai művészifjúság jövőndő munkásságán keresztül köszöntöm az Iparművészeti Társulat dicsőséges jövőjét, a következő jubileumot, de szívből kívánom, hogy ez egy virágzó és boldog Nagy-Magyarországban ünnepeltessék, amilyen az, a társulat alapításának első éveiben volt!

A MŰHELYI SZELLEM

Írta: HELBING FERENC, az O. M. K. Iparművészeti Iskola igazgatója

A régi idők iparosai és művészei mindig nagy szeretettel, odaadással és ambícióval dolgoztak készülő munkáikon. Még akkor is, ha ezek a leg-egyszerűbb háztartási célokat szolgálták.

Elmerültek a feladatok által felvetett problémákban; megküzdöttek az anyag okozta nehézségekkel és korlátozásokkal; a szerszámok diktálta lehetőségekkel és így önkéntelenül fejlesztették magukban azt a stílusérzékét, amely minden régi munkából kiárad.

Azon igyekeztek, hogy az anyag szépségét érvényre juttassák, a szerszámok artisztikus nyomait meghagyják és műveiken mindenütt ott volt annak a lelkesedésnek nyoma, amivel a gyakorlott kéz a holt anyagnak művészi, élő formát tud adni. Mindezek azt bizonyítják, hogy volt akkor nevelő és fegyelmező műhelyi szellem, amely nélkül igazi értékkel bíró alkotásokat létrehozni nem lehet.

Az „örök mesterség“-ből indultak ki! Ezen volt

a fősúly s ez adta meg minden készülő tárgynak sajátos jellegét és értékét.

Az akkori ipari és művészeti oktatás szerepét egyedül a műhelyi nevelés töltötte be. Ez adta meg a leendő iparművészeknek úgy a mesterségbeli, mint a művészeti tudást és fejlesztette a már bennük élő — de még ki nem fejlődött — ízlést és stílusérzékét.

Az akkori mesterek általánosan ismert művészeti alkotásai mind a mesterségből, tehát műhelymunkából fakadtak. Ezek még ma is elismerést és bámulatot váltanak ki a szemlélőből értékes mivoltukkal.

Ezek a művek egyúttal fokmérői az akkori művészi kultúrának.

A mai iparművészeti munkát és iparművészeti alkotást is ennek a műhelyi szellemnek kell vezetnie! Ez az a szellem, amely fegyelmez és komoly elmélyedést követel úgy a mestertől, mint a tanítványtól.

A mai iparművészeti oktatásnak a régi tapasztalatok és tanulságok mellett éberem fel kell figyelnie az új idők követelményeire és az általános haladás jelenségeire; sőt még a jövő követelményeit is jóformán előre meg kell éreznie, hogy az oktatásból a túlhaladott és már életképtelen módszereket idejében kiküszöbölhesse. Mert minden tanítvány egy darab jövőt jelent és nem szabad az iskolát úgy elhagynia, hogy tarisznyája egy csomó elavult és használhatatlan holmival legyen megterhelve. Reális tudással és technikai felkészültséggel kell felfegyverezve lennie az élet küzdelmeire.

A műhelyi szellem az, amely a tanítványokban a mesterség iránti szeretetet fejleszti és őket alkotómunkára serkenti.

Ez a műhelyi szellem vezeti a leendő iparművészeket, amidőn olyan önálló feladatok elé állítja őket, melyek gondolkodásra kényszerítenek. Ezáltal találékonyságukat is fejleszti, hogy minden kínálkozó lehetőséget a legjobban tudjanak majd kihasználni.

A műhelyszellem a régi kipróbált technikának konzerválását és fenntartását, az új technikák elsajátítását, valamint az új anyagok és kiviteli lehetőségek megvizsgálását és kipróbálását követeli.

A papíron készült tervek használhatóságáról is csak ezen az úton lehet meggyőződni.

A mennyiségbeli és művészeti képzés párhuzamosan halad és szorosan összefügg a gazdasági tudással.

Vezető állások betöltésénél ma már nem elég csupán a technikai és művészeti képzés, hanem éppoly fontos és szükséges a gazdasági és kereskedelmi tudás is, amely kiegészítője a műhelyi szellemnek és nélkülözhetetlen kelléke az önállóan alkotó iparművésznek.

A műhelyi szellem alapja a termelő munkának s ez a szellem van hivatva arra, hogy a mai iparművészetet ismét visszaállítsa arra a megbecsült helyre, melyet a régi időkben elfoglalt.

AZ ÁLLAM AZ IPARMŰVÉSZETÉRT

Írta: KERTÉSZ K. RÓBERT ny. államtitkár

Az iparművészetnek ipari kapcsolata, — az egészségesen felfogott iparművészeti életgyakorlat, — olyan értékes gazdasági erőket tartalmaz, hogy azok aktivitása lehetőségének biztosítása az államra nézve nemzetgazdasági és közgazdasági vonatkozásában nem lehet közömbös.

A szellemi művelődésnek egyaránt kifejezői az építő-, szobrász-, festő- és iparművészetek, ezek az olyannyira hatalmas kulturális tényezők a nemzeti életben, — amelyek egyúttal mezői is a nemzet művelődési elhivatottságának.

Meg kell azonban állapítani, hogy amíg a szobrász és festőművészet termelése túlnyomó részében a szellemi művelődésnek a gazdasági léttől távolabb álló területein éli ki magát, addig az építő- és iparművészetek legszorosabban kapcsolódnak bele a mindennapi gazdasági élet problémáiba. És mint ilyenek, kell, hogy az állam felfokozott figyelmét felhívják magukra. Különösen vonatkozik ez a mai korszak mellett az iparművészetre. Ma már az iparművészetben nem a mindenáron művésziessé váló ipari produkciót, vagy az önmagában haszontalan és öncélú díszítő vágy kielégítését, a gazdaságilag jobban szituált osztályok fényűzését szolgáló *pièce unique* előállítását látjuk, — hanem azt az egészséges törekvést, hogy a legszélesebb társadalmi rétegek mindennapi használati tárgyai és eszközei is tetszetős, a használatnak legmegfelelőbb képzést kapják, — anyag, forma, szín, vonal, technikai megoldozás tekintetében, — az iparművészet ereje által.

A helyesen értelmezett iparművészet ma tömegművészet. Abban az értelemben, hogy nem az egyesekért vagy kevesekért van, hanem a társadalom nagy tömegeiért, amelyeknek tömegtárgyait

kívánja az ízlés, — ha úgy tetszik a művészet erejével kialakítani úgy, hogy az életszépség átlagos szintje emelkedjék.

Az iparművészet elindult a műteremből és visszatér az ipari műhelybe és a gyárba. Azért, hogy mindenkié legyen, azért, hogy mindenkinek életét kellemesebbé, kényelmesebbé, — szebbé tegye. A boldog céhrendszernek összeomlása után az elmúlt évszázadban, amely korszak összeesik az építőművészetnek a történeti stílusokat utánzó eklektikus korszakával, — az iparművészet úgyszólván elvált az ipartól, azzal minél lazább kapcsolatot tartott fenn és mindinkább a „l'art pour l'art“ gondolatával kacérkodott. Visszahúzódtott a műterembe.

A szociális viszonyok megváltozása, a háborúszülte igényeloskodás és amellet a világgazdasági helyzet súlyosbodása és a mindezekkel együttjáró tisztultabb ízlés — most visszakényszerítik az iparművészetet a műteremből oda, ahol született és ahol a korai középkortól kezdve hosszú évszázadokon át virult, a műhelybe, — és annak utódjába, a kollektív munkarendszer diktálta gyárba.

A mai iparművészet tehát, — most ne beszéljünk az esztétikai kérdésekről, ezek más lapra tartoznak, — jelentős gazdasági tényező. Ilyennek mutatkozik a nagy kultúrnemzetek mai életében.

Legelőbb a németek ismerték fel ezt az igazságot, amikor megszervezték a „Werkbundokat“, melyek ma a minőségi munka jegyében élik ki magukat. A háború után a megifjodott Itália fordult meglepő intenzitással az iparművészet felé. A kétévenként megismétlődő monzai kiállításokat az állam vette kezébe és rendezte most ezeket háromévenként Milánóban, Olaszország legnagyobb ipari centrumában.